

PERSPECTIEFNOTA 2025

GEMEENTE
**WEST
BETUWE**

Inhoudsopgave

Voorwoord.....	3
1. Inleiding.....	5
2. Ontwikkelingen 2025 en verder.....	7
3. Doelen 2025	9
Programma 1 Besturen.....	9
Programma 2 Wonen	11
Programma 3 Werken	13
Programma 4 Leven.....	14
Programma 5 Omzien	16
4. Financiële uitgangspositie 2025	18
5. Nieuw beleid	19
a.Nieuw beleid – Structureel	19
b.Nieuw beleid – Incidenteel	23
6. Financieel fit West Betuwe.....	25
7. Risico's	28
8. Financiële samenvatting	29
Bijlagen	30
A. Nieuw beleid – (Deels) niet gehonoreerd.....	30

Voorwoord

Voor u ligt de perspectiefnota voor het jaar 2025. Het moment om vooruit te blikken naar de financiële ontwikkelingen het komende jaar en de contouren te schetsen voor de begroting voor 2025.

Op dit moment maken we een combinatie van externe ontwikkelingen mee, die er voor zorgen dat ons financiële speelveld aanmerkelijk kleiner wordt: de rijksoverheid bezuinigt flink op alle gemeenten in Nederland, er is onzekerheid over de ambities van het nieuwe kabinet-in-wording en er zijn flinke kostenstijgingen op vele fronten, voortkomend uit de hoge inflatie en hogere rente. Dit alles zorgt ervoor dat ons budget kleiner wordt en dat tegelijkertijd veel werkzaamheden duurder worden.

Vorig jaar schreven wij bij het aanbieden van de Perspectiefnota 2024 over de onzekere situatie waarin gemeenten in het gehele land verkeerden. Inmiddels zijn we een jaar verder en heeft het Rijk nog altijd geen structurele oplossing geboden. Daarom blijft dit college ook dit jaar bij het Rijk erop aandringen met structurele middelen over de boeg te komen. Het kan namelijk niet zo zijn dat we enerzijds meer taken krijgen, zonder dat daar extra knaken tegenover staan. Natuurlijk hopen we dat het rijk over de brug komt met extra middelen. Maar vanuit goed rentmeesterschap kunnen we niet lijdzaam wachten tot we daar meer over weten. We gaan een zorgvuldig proces in om met de raad af te wegen welke maatregelen we op welk moment kunnen en moeten nemen wanneer aanvullende middelen vanuit het rijk uitblijven

Deze perspectievennota is niet sluitend: de jaren 2025 t/m 2028 laten tekorten zien. Deze tekorten willen we wegwerken door in overleg met de raad te komen tot besparingen, wanneer aanvullende middelen van het rijk uitblijven. Zo kunnen we te midden van de onzekere en turbulente externe ontwikkelingen het huishoudboekje op orde brengen en tegelijkertijd investeringen blijven doen op de plekken waar dit het hardste nodig is. We gaan daarvoor graag een zorgvuldig proces in met de gemeenteraad, om af te wegen welke maatregelen we op welk moment kunnen en moeten nemen. We stellen in deze nota, als start van het keuzep proces met de raad, een pakket nieuw beleid voor. Om daartoe te komen, hebben we kritisch gekeken naar wat het meest bijdraagt aan de ambities van de gemeente. Sommige ambities temporiseren we, maar we houden de basis van het coalitieakkoord op orde. Iedere inwoner van West Betuwe moet kunnen rekenen op een veilige, leefbare leefomgeving, met een benaderbare gemeente, dichtbij en op maat

We zijn nu halverwege de bestuursperiode en 2025 zal in het teken staan van het oogsten van wat we de afgelopen periode hebben gezaaid. Onze dorpen en stadjes zijn uniek en hebben hun eigen karakter, dat vraagt dan ook om dichtbij onze inwoners en ondernemers te staan en op maat op de verschillende behoeftes in te spelen. We geloven sterk in de kracht van persoonlijke ontmoetingen en willen deze zoveel mogelijk faciliteren. Daarom zetten we de komende tijd nog verder in op het kerngericht werken in alles wat wij als gemeente ondernemen. Om dit te ondersteunen ontwikkelen we het komende jaar, samen met inwoners, een instrument voor samenwerking tussen, in en met kernen.

Bij een goede en leefbare kern hoort natuurlijk ook een fijne plek om te wonen. West Betuwe heeft grote behoefte aan woningbouw, in alle kernen, passend bij de schaal van een kern. Dat willen we het komende jaar bereiken door ons woningbouwprogramma een versnellingsimpuls te geven. Om doorstroming te faciliteren binnen onze kernen, daarvoor gaan wij inwoners uit West Betuwe de eerste kans geven bij nieuwbouwprojecten en huurwoningen. We blijven verder aandacht houden voor diverse doelgroepen zoals onze ouderen en kwetsbare inwoners. Door middel van de uitvoeringsagenda zullen we de woonzorgvisie gaan implementeren.

De krapte op de arbeidsmarkt zal ook in 2025 blijven. Daarom blijven we investeren om nieuwe medewerkers te werven, maar vooral ook om hen te behouden. Onze unieke flexibele kern is het afgelopen jaar flink uitgebreid en het komende jaar zullen wij deze medewerkers inzetten op één van de vele uitdagende klussen die wij hen kunnen bieden. Het afgelopen jaar is verder de West Betuwe Academie van start gegaan, waarbij wij onze medewerkers ook het komende jaar simuleren om te leren en te ontwikkelen.

Met deze perspectiefnota presenteert het college plannen waarmee wij in 2025 en verder ons willen blijven inzetten voor onze mooie gemeente. Daarbij zijn wij benieuwd naar ideeën die onder de leden van de raad leven waarmee wij aan de slag kunnen voor inwoners, ondernemers en bezoekers. Uiteindelijk is dat namelijk ons doel: of we nu raadslid, burgemeester, wethouder of ambtenaar zijn, wat ons verbindt is dat wij ons dagelijks inzetten om onze unieke en prachtige gemeente een nog fijnere plek te laten zijn voor iedereen die hier woont, werkt of recreëert!

West Betuwe, juni 2024

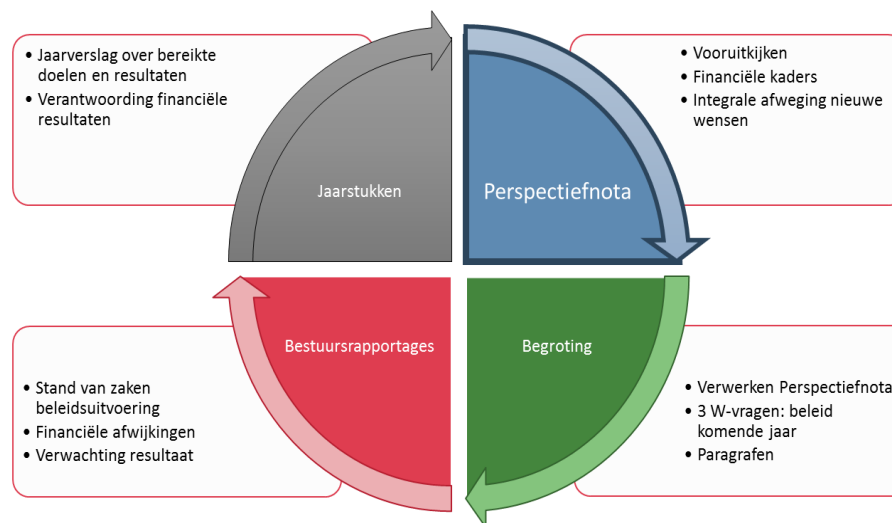
College van Burgemeester en Wethouders

1. Inleiding

Met de perspectiefnota starten we de P&C-cyclus 2025 als opmaat voor de programmabegroting 2025 en de meerjarenraming voor 2026 tot en met 2028.

Schematisch ziet de Planning & Control cyclus er zo uit:

Doel van de perspectiefnota is inhoudelijk vooruitkijken naar het begrotingsjaar 2025, het vaststellen van de financiële kaders en de integrale afweging van de nieuwe wensen.

De perspectiefnota 2025 is gebaseerd op het College Uitvoeringsprogramma (CUP) en bestaat uit de volgende onderdelen:

Ontwikkelingen 2025

In hoofdstuk 2 schetsen we belangrijke ontwikkelingen die impact kunnen hebben op onze gemeente.

Doelen begroting 2025

In hoofdstuk 3 beschrijven we per beleidsprogramma de voorgestelde doelen voor het komende begrotingsjaar. Per doel geven we een korte beschrijving en zijn de resultaatindicatoren opgenomen. Over deze resultaatindicatoren rapporteren we in de bestuursrapportages en jaarrekening 2025.

Financiële uitgangspositie

De financiële samenvatting is gebaseerd op het meerjarenperspectief uit de eerste bestuursrapportage 2024. In deze samenvatting verwerkten we nog niet de financiële consequenties van het tekort op de Jeugdzorg en de extra benodigde inzet voor het herstelplan. Wel geven we een doorkijk op basis van de voorlopige contouren hiervan.

Voorstellen nieuw beleid

In hoofdstuk 5 is het nieuw beleid opgenomen dat we voorstellen voor de meerjarenbegroting 2025 -2028 en in deze nota verwerken in het meerjarenperspectief. Het nieuw beleid is onderverdeeld in drie categorieën:

- Nieuw beleid Incidenteel
- Nieuw beleid Structureel

Financieel Fit West Betuwe

Gezien het uitblijven van structurele oplossingen worden de ravijnjaren een steeds realistischer scenario. Dat vraagt om stevige maatregelen en het maken van (pijnlijke) keuzes. In hoofdstuk 6 beschrijven we het vervolgproces van Financieel fit West Betuwe. Doel van Financieel Fit is een gezonde financiële positie voor West Betuwe. Binnen het project onderzoeken we de maatregelen die daarvoor nodig zijn. Het resultaat betreft een keuzepalet aan maatregelen en afwegingskader voor de gemeenteraad waarmee een sluitende begroting en een gezonde algemene reserve kan worden bereikt.

Risico's

Voor het perspectief 2025 geldt het risicoprofiel dat we in de jaarrekening 2023 hebben opgenomen. We houden rekening met de financiële uitgangspositie en het nieuwe beleid. Dit schetsen we in hoofdstuk 7.

Financiële samenvatting

In hoofdstuk 8 vatten we het financiële perspectief na verwerking van het voorgestelde nieuw beleid uit hoofdstuk 6 en de dekkingsmaatregelen uit hoofdstuk 6 samen.

2. Ontwikkelingen 2025 en verder

Gemeentefonds

In de Perspectiefnota 2024 presenteerden we een negatief begrotingssaldo voor de jaren 2026 en 2027, omdat we van mening zijn dat het Rijk met een gedegen structurele oplossing moet komen voor de gemeentefinanciën op lange termijn. In de Begroting 2024 trokken we deze lijn door, maar namen we nog wel de besparingen Jeugdzorg (Commissie van Wijzen) op als taakstelling. De gemeenteraad besloot unaniem het begrotingsadvies van de VNG te volgen en de taakstelling Jeugdzorg te schrappen. Hiermee nam de gemeenteraad haar verantwoordelijkheid door de taakstelling binnen de Jeugdzorg als niet realistisch te beschouwen en wenste ze de tekorten in de ravijnjaren 2026 en 2027 zichtbaar te maken in de meerjarenraming.

Herstelplan Jeugdzorg

De zorgen over de besparingen op de jeugdzorgkosten zijn terecht. In 2023 sloten we het jaar af met een totaal nadeel van 2.089.000 euro op Jeugdzorg en WMO. Voor 2024 en verder verwachten we dat het tekort verder toeneemt naar 2.800.000 euro, door de taakstelling van 1.000.000 die reeds in de begroting zit. Ondertussen is er nog steeds geen structurele oplossing vanuit het Rijk en gezien de onzekerheid over de ambities van nieuwe kabinet-inwording ligt een verbetering van de financiële verhoudingen niet in de lijn der verwachting. We werken aan een herstelplan voor de tekorten op de zorgkosten voor Jeugdzorg en WMO. In dit herstelplan nemen we de hervormingsagenda voor de Jeugdzorg mee.

Opschalingskorting

In het regeerakkoord van Rutte II is een opschalingskorting opgenomen die opliep van 60 miljoen landelijk in 2015 tot 975 miljoen vanaf 2025. In het kader van het coalitieakkoord Rutte IV is de geplande korting gedurende de jaren 2023-2025 geschrapt en bleef de al doorgevoerde korting van 300 miljoen gehandhaafd. Vanaf 2026 zou de laatste stap van 675 miljoen alsnog worden gekort. In de Voorjaarsnota 2024 van het rijk is de afschaffing van het restant van de opschalingskorting vanaf 2026 aangekondigd. Voor West Betuwe betekent dit een structureel voordeel van 1,6 miljoen euro vanaf 2026. Het terugdraaien van deze korting gaat echter wel gepaard met een eenmalige korting van 675 miljoen euro in 2025 en het versneld invoeren van de nieuwe financieringssystematiek. Dit betekent voor gemeente West Betuwe een incidenteel nadeel van 1,6 miljoen euro.

Nieuwe normeringssystematiek

Tot en met 2025 werd de bestaande normeringssystematiek (nog) toegepast. Dit is de zogenaamde "samen de trap op en samen de trap af" methode waarbij de omvang van het gemeentefonds groeit c.q. krimpt in dezelfde mate als de rijksuitgaven zich ontwikkelen. In het coalitieakkoord van Rutte IV is (éénzijdig) besloten deze systematiek vanaf 2026 stop te zetten. Het blijven volgen van de oude systematiek voor de algemene uitkering zou voor West Betuwe in 2026 ongeveer 4,5 miljoen euro meer aan algemene uitkering opleveren en vanaf 2027 structureel 6,3 miljoen meer.

Nu wordt deze nadeligere methodiek al vanaf 2024 ingevoerd met de aankondiging dat gemeenten tijdelijk gecompenseerd gaan worden voor het extra nadeel. Een en ander zal naar verwachting in de meicirculaire 2024 worden uitgewerkt.

Grote opgaven met verwachte financiële impact

Ook zien we op lokale en (inter)nationale schaal grote maatschappelijke opgaven, waarvoor in deze perspectiefnota nog geen (extra) financiering wordt gevraagd, maar die wel te verwachten valt. Het gaat bijvoorbeeld om vraagstukken als de transitie van het landelijk gebied als gevolg van (inter)nationaal beleid én inspelend op de klimaatvraagstukken en toenemende verantwoordelijkheid om passend te voorzien in huisvesting en ondersteuning voor zorgbehoevende inwoners, spoedzoekers en nieuwkomers. De verwachting is dat hier extra financiële inspanningen van de gemeente voor nodig zijn bovenop wat nu al gedaan wordt. Denk bijvoorbeeld aan het investeren in de ambtelijke organisatie of het doen van strategische aankopen. De inzet van gemeente en VNG blijft dat het Rijk financieel gaat bijdragen onder het credo “zonder knaken geen extra taken”.

3. Doelen 2025

Programma 1 Besturen

De gemeente is er voor de inwoners en niet andersom. En daar zijn we op aanspreekbaar. Dat betekent dat onze dienstverlening dichtbij en op maat is. We zetten in op verdere verbetering van onze processen ('Lean') en zetten de inwoner hierin centraal.

West Betuwe wil graag samen met de samenleving haar ambities waarmaken. Dat vraagt om een betrokken manier van besturen, in verbinding met de samenleving. Raad, college en organisatie zijn zichtbaar en benaderbaar voor en in de kernen. Onze gemeente kenmerkt zich door 26 kernen met een eigen identiteit en karakter. Deze moeten behouden blijven.

Daarnaast moet West Betuwe de komende jaren veilig blijven, zijn en voelen. We hebben een proactieve veiligheidsaanpak, waarbij we vooruit kijken en ontwikkelingen monitoren. Dit doen we samen met onze partners (politie, brandweer etc.), maar uiteraard ook met onze inwoners. Veiligheid raakt namelijk direct aan de leefbaarheid. In buurten waar bewoners zich thuis voelen en contact met elkaar hebben, is de veiligheid groter. Daarnaast sluiten we onze ogen niet voor ondermijning en cybercriminaliteit. Dat begint bij bewustwording door communicatie. We besteden ook aandacht aan persoonlijke veiligheid, zoals gebruik van AED's en buurtpreventie.

4-jaar doel	Jaardoel 2025	Resultaat/KPI
1. Onze dienstverlening verbetert door het dichtbij en op maat aanbieden van keuzemogelijkheden voor inwoners.	1.1 Zichtbare verbetering op toegankelijkheid, effectiviteit en efficiency in het contact met inwoners.	1.1.1 Uitrol nieuw klachtenbeleid.
		1.1.2. 70 procent van de terugbelverzoeken handelen we binnen de norm af.
		1.1.2 We verbeteren een aantal geselecteerde klantprocessen op efficiëntie en klantgerichtheid.
	1.2 Verbeteren op basis van klantervaringen.	1.2.1 We sturen op geselecteerde klantprocessen tevredenheidsonderzoeken uit.
		1.2.2 De servicebeloften staan op onze website.
	1.3 Inzet op digitalisering van de dienstverlening.	1.3.1 Het Persoonlijk Inlog Portaal (PIP) wordt positief geëvalueerd door de gebruikers.
		1.3.2 De website voldoet aan de richtlijnen van digitale toegankelijkheid.
	1.4 We zetten met onze gemeenschappelijke regelingen in op dichtbij en op maat.	1.4.1 Verbeterafspraken worden nageleefd.

2. Een veilige woon- en leefomgeving voor inwoners, ondernemers, maatschappelijke instellingen en bezoekers in de gemeente West Betuwe.	2.1 Verbeteren van de informatiepositie en inzetten op informatiegestuurd werken op ondermijning West Betuwe.	2.1.1 Er wordt een integraal ondermijningsbeeld opgeleverd.
		2.1.2 Het op provinciaal niveau opgeleverde werkproces voor informatiegestuurd werken is lokaal ingevoerd.
	2.2 We optimaliseren de persoons- en kerngerichte aanpak op het gebied van zorg en veiligheid bij complexe casuïstiek.	2.2.1 Er is een blauwdruk voor persoons- en groepsgerichte aanpak op jeugd gerealiseerd.
	2.3 We verbeteren de kwaliteit van vergunningverlening en handhaving.	2.3.1 In 2025 wordt nieuw handhavingsbeleid vastgesteld. De uitgangspunten uit de vastgestelde visie 'het bevorderen van een leefbaar, schoon en veilig West Betuwe' op toezicht en handhaving in de openbare orde ruimte wordt hierin geborgd.
3. We werken aan een toekomstbestendige en wendbare gemeente.	3.1 We maken stappen naar een klantgerichtere organisatie.	3.1.1 De projecten uit het uitvoeringsprogramma dienstverlening 2025 pakken we op.
		3.1.2 We bewegen naar een klantgerichtere organisatiecultuur.
	3.2 Datagedreven werken maken we onderdeel van ons werk en gebruiken we in projecten en programma's.	3.2.1 Beschikbare data gebruiken we en breiden we uit waar nodig.
	3.3 We spelen een actieve rol in regionale verbanden, richting provincie en het rijk en we benutten onze netwerkorganisaties.	3.3.1 Deelname aan regionale verbanden, provinciale tafels en P10.
	3.4 We werken aan de strategische maatschappelijke opgaven samen met onze maatschappelijke partners en inwoners, zowel lokaal, regionaal als landelijk.	3.4.1 Monitoringsgevens programma's.

Programma 2 Wonen

De gemeente West Betuwe zet in op toekomstbestendige en leefbare kernen. Dit betekent goed wonen en leven voor alle inwoners. Of iemand nu bijvoorbeeld starter, doorstromer of zorgbehoevend is. Elke levensfase kent zijn eigen woonbehoefte. We zorgen voor een passend woningaanbod voor alle woningzoekenden, bereikbare (gebundelde) voorzieningen en een ontmoetingsplek in iedere kern. We richten ons op het versneld bouwen van voldoende woningen en staan, in de geest van de Omgevingswet, open voor nieuwe vormen van huisvesting. Al dan niet door dit tijdelijk mogelijk te maken. Hierbij hebben we oog een aangename woonomgeving. Met oog voor milieuzorg, toegankelijke en betaalbare energievoorziening, klimaatadaptatie, goed toegankelijke openbare ruimte en een fijnmazige bereikbaarheid van de kernen. We vinden het belangrijk dat alle inwoners wonen in een schone, groene, gezonde en veilige leefomgeving, die de samenredzaamheid en onderlinge verbondenheid ondersteunt. Iedereen moet mee kunnen doen in de maatschappij en daarom zetten we in op voor iedereen toegankelijke openbare ruimte en infrastructuur.

4-jaar doel	Jaardoel 2025	Resultaat/KPI	
1. We werken aan wettelijke milieutaken en verduurzaming om: in 2030 55% minder CO2 uitstoot te hebben, om kwetsbare locaties tijdens weersextremen te herkennen/beschermen en een circulaire economie in 2050 te zijn.	1.1 We werken aan de duurzame (lokale) opwek van energie (lokaal) en verminderen van energieverbruik.	1.1.1 Vanuit de Lokale Aanpak Isolatie, stimuleren en financieren (gedeeltelijk) isolatie we woningen met energielabel DEFG.	
		1.1.2 Voor de kern Enspijk hebben we een wijkuitvoeringsplan voor het aardgasvrij maken van de kern Enspijk.	
	1.2 We werken aan voldoende kennis om samen met inwoners en bedrijven kwetsbare locaties tijdens weersextremen (droogte, hitte, overstromingen en wateroverlast) te beschermen.	1.2.1 Een klimaatgegevens GIS (Geografisch Systeem) Tool met alle relevante kaarten voor het klimaatadaptiever inrichten van de fysieke leefomgeving, waaronder de oude en nieuwe stresstest kaarten.	
		1.2.2 We kijken voor het (terug)planten van bomen gericht naar locaties met groeimogelijkheden voor extra bomen die van betekenis kunnen zijn bij toenemende hittestress.	
	1.3 We dragen bij aan de ontwikkeling van een toekomstbestendige en circulaire lokale economie met focus op de landbouwsector (fruit- en vee-teelt, pluimveehouderijen, akkerbouw, etc).		1.3.1 Het beleidsdocument circulariteit (focus landbouw) is vastgesteld.
			1.3.2 Het project voor het verminderen van restafval (30 kg restafval per huishouden) is uitgerold in de regio.

4-jaar doel	Jaardoel 2025	Resultaat/KPI
2. Versnelling van de woningbouw.	2.1 We faciliteren de realisatie van minimaal 220 nieuwe woningen in 2025, als onderdeel van het langetermijn doel van realisatie of het in plannen hebben van 2600 woningen in 2030.	2.1.1. Het aantal gerealiseerde woningen (inclusief flexwonen).
	2.2 We stellen een Volkshuisvestingsprogramma op.	2.2.1 Evenwichtige spreiding van woningbouw over de verschillende kernen.
3. In West Betuwe zorgen we ervoor dat onze kernen goed fysiek en digitaal bereikbaar zijn en onze inwoners mobiel blijven en kunnen meedoen in de samenleving.	3.1 Wij realiseren de uitvoering van de activiteiten uit het jaarprogramma Mobiliteitsagenda 2025.	3.1.1 We voeren een campagne uit op de Lingedijk om piekbelasting op de dijken te verminderen.
	3.2 Wij zijn vooruitstrevend om bij te dragen aan de uitvoering van de nieuwe Europese regeling (RTTI - Real Time Traffic Information).	3.1.2 We creëren toegankelijke looproutes.
		3.2.1 We leveren betrouwbare data op het landelijk platform.

Programma 3 Werken

In de gemeente zijn ca. 5.500 bedrijven gevestigd waar 27.800 personen werken. Veel bedrijven zijn gevestigd op de 29 bedrijventerreinen binnen onze gemeente. Daarnaast is er een flink aantal agrarische ondernemers in ons buitengebied te vinden. West Betuwe is daardoor de grootste fruitgemeente in Nederland. Bedrijvigheid in West Betuwe vinden we vooral in de fruitsector, maakindustrie en logistiek. De ambitie van de gemeente is de ontwikkeling van een aantrekkelijk ondernemersklimaat, waarbij ruimte voor ondernemerschap wordt gecombineerd met verduurzaming en behoud en ontwikkeling van een attractief woon- en leefklimaat.

We willen dat iedere inwoner uit West Betuwe gelijke kansen heeft in de samenleving. Ons doel is het verkleinen van het aantal inwoners met een laag inkomen dat problematische schulden heeft en/of moeite heeft om rond te komen, om zo de kansen voor deze inwoners te vergroten. We bieden perspectief en we verzachten de armoede met regelingen voor Inwoners met weinig geld. Voor kinderen en jongeren bieden we een pakket aan regelingen, gericht op meedoen en kansengelijkheid. Er is aandacht voor laaggeletterdheid en voor inwoners die digitaal minder vaardig zijn. Want meedoen met de samenleving brengt je zelfvertrouwen, zelfstandigheid en sociale contacten.

4-jaar doel	Jaardoel 2025	Resultaat/KPI
1. Meer inwoners doen actief mee aan de samenleving	1.1 We ondersteunen inwoners met een grote afstand tot de arbeidsmarkt.	1.1.1 Inwoners met een grote afstand tot de arbeidsmarkt krijgen passende ondersteuning.
	1.2 We versterken de toegang tot financiële ondersteuning.	1.2.1 Inwoners kunnen eenvoudiger een minimaregeling aanvragen.
	1.3 We zetten in op het voorkomen van schulden.	1.3.1 We bieden nazorg aan mensen na een schuldhulpverleningstraject.
2. Het ondernemers- en vestigingsklimaat meer weerbaar, toekomstbestendig en duurzaam maken en onze dienstverlening verbeteren.	2.1 We willen bedrijventerreinen toekomstbestendig maken.	2.1.1 Uivoering van het plan bedrijventerrein Zeiving en opmaak plan bedrijventerrein Oudenhof.
	2.2 Aantrekkelijk centrum Geldermalsen voor bezoekers en ondernemers als bovenlokaal centrum.	2.2.1 Tegengaan van leegstand om een gevarieerd winkelaanbod te behouden.
	2.3 Faciliteren ondernemerschap.	2.3.1 Lokale ondernemers en bedrijven faciliteren in hun ontwikkeling.

Programma 4 Leven

De gemeente West Betuwe zet zich in voor een leefbare omgeving en levendige kernen waarbij onze cultuur(historie) en tradities ons na aan het hart liggen. We willen dat het leuk en prettig leven is voor al onze inwoners in alle 26 kernen. Dat gaat niet vanzelf. Daarom benutten we de kracht van de samenleving en werken we samen met inwoners en maatschappelijke organisaties. Vanuit het participatiebeleid geven we veel ruimte voor inspraak en initiatief van inwoners. Samen werken we aan een West Betuwe waar inwoners de kans krijgen om elkaar te ontmoeten, te recreëren, te ontwikkelen, hun talenten te benutten en samen te sporten in een nette en groene omgeving. De ontwikkeling vanuit onderwijs maken we mogelijk door een compleet en zo divers mogelijk aanbod van onderwijs in de gemeente. Basisscholen en peuterspeelzalen willen we behouden, ze zijn dichtbij, toegankelijk en bereikbaar. We ondersteunen scholen bij verduurzaming en er is een gezond binnenklimaat door ventilatie. Het is belangrijk dat onze inwoners mobiel blijven, kunnen meedoen in de samenleving en voorzieningen binnen bereik zijn. Het is hierbij ook van belang dat de onderlinge kernen goed en veilig verbonden en bereikbaar zijn.

4-jaar doel	Jaardoel 2025	Resultaat/KPI
1. De leefbaarheid in de kernen wordt door concrete maatregelen samen met de inwoner verbeterd	1.1 Versterking en verbreding van kerngericht werken.	1.1.1. Evaluatie van de uitvoering van het plan van aanpak versterking kerngericht werken.
		1.1.2 Vaststelling nieuwe kernagenda's. Voorbereiden uitvoering kernagendapunten 2026 in lijn met het proces voor de perspectiefnota 2026.
		1.1.3 Doorontwikkeling kerngerichte begroting.
	1.2 We weten welke leefbaarheidsvraagstukken er zijn binnen de gemeente West Betuwe voor de korte en langere termijn. Inwoners kunnen elkaar ontmoeten in openbare en toegankelijke voorzieningen.	1.2.1 Maatschappelijke opgave van iedere kern is in beeld.
		1.2.2 We ondersteunen ontmoetingsfuncties, bijvoorbeeld in dorpshuizen en multifunctionele centra.
	1.3 We ondersteunen kernagenda groepen met het verbreden en versterken van hun netwerk.	1.3.1 Implementatie digitaal platform
1.3.2 Samenwerkingsafspraken per kern zijn in beeld. Een aantal kernen heeft de netwerkstructuur omgezet in een robuust netwerk. Kernen organiseren hun eigen kennisuitwisseling.		

	1.4 We ontwikkelen samen met partners meer interessante combinatie activiteiten voor inwoners en bezoekers van de gemeente.	1.4.1. Realisatie van een aantal nieuwe arrangementen.
	1.5 We herijken de processen rondom realisatie en onderhoud met betrekking tot sport -en beweefaciliteiten in de kernen.	1.5.1. Alle speelvoorzieningen in West Betuwe voldoen aan onze normen.
1.5.2. De processen rondom sportaccommodaties zijn eenduidig.		
1.5.3. We verkennen mogelijke locaties om bewegen in de openbare ruimte te faciliteren.		
2. Meer inwoners hebben een goede basis, zodat ze mee kunnen doen, zich kunnen ontwikkelen en een zinvolle bijdrage kunnen leveren aan de samenleving.	2.1 Het doel om sportgemeente te worden is een vliegwiel en gezamenlijke focus voor het realiseren van een positief gezonder en vitaler West Betuwe.	2.1.1. Inzetten van stimuleringsubsidies en Lokaal Sportakkoord. Toename van het aantal aanvragen en verbreding van het sportaanbod.
	2.2 Vrijwillige inzet toekomstbestendig maken.	2.2.1 Vrijwilligers voelen zich gewaardeerd, ondersteund en gestimuleerd. Jongeren zijn betrokken en geworven bij vrijwilligersorganisaties.
	2.3 We geven uitvoering aan de speerpunten uit de onderwijsvisie en de aanpak laaggeletterdheid.	2.3.1 uitvoering jaarschijf 2025 Onderwijsvisie.
		2.3.2 Uitvoering jaarschijf 2025 Uitvoeringsplan lokale aanpak laaggeletterdheid .
	2.4 We verbeteren het proces en de afwegingen voor de invulling van inwoner- en overheidsparticipatie.	2.4.1. We ontwikkelen een proces om vorm te geven aan overheidsparticipatie: samenwerken aan initiatieven uit de samenleving.
		2.4.2 Medewerkers die te maken hebben met participatie weten welke afwegingen ze moeten maken in een participatieplan/proces.

Programma 5 Omzien

Het sociale domein is altijd in beweging, met veranderende behoeften en uitdagingen. In deze tijd van grote maatschappelijke veranderingen werken we aan het bevorderen van de overgang van een verzorgingsstaat naar een participatiemaatschappij. Onze focus ligt op preventie, het stimuleren van de participatie van burgers, het leveren van maatwerk in zorg en het bieden van breder toegankelijke voorzieningen. Hierbij besteden we extra aandacht aan inwoners met onbegrepen gedrag.

Als gemeente nemen we een leidende rol in het versterken van de infrastructuur van het voorliggend veld en zorgaanbod. We blijven ons inzetten op preventie door hulpvragen te voorkomen en vroegtijdig te signaleren, terwijl we tegelijkertijd duurzame ondersteuning bieden aan degenen die hulp nodig hebben. Ons doel is om preventie en zorg naadloos met elkaar te verbinden, waarbij we putten uit de expertise van Gala en IZA.

Ons belangrijkste doel blijft het vormen van een inclusieve en veerkrachtige gemeente waarin iedereen kan meedoen en zich thuis voelt. Daarom hebben we een herstelplan ontwikkeld dat voortbouwt op de visie "Bouwen aan sociale kracht".

Met het herstelplan bouwen we verder op ons bestaande beleid, missie visie en onze plannen voor de toekomst. Het verdiept wat we al hebben bereikt. Het is een cruciale bouwsteen die voortgaat op eerdere stappen en inspanningen die we binnen het sociale domein hebben gezet.

4-jaar doel	Jaardoel 2025	Resultaat/KPI
1. Meer kansengelijkheid in het bereiken van een goede gezondheid.	1.1 We zorgen voor tijdige ondersteuning aan inwoners.	1.1.1 Een gerealiseerde regionale ketenaanpak kansrijke start.
		1.1.2 Welzijn op recept wordt doorontwikkeld.
		1.1.3. Inwoners maken gebruik van het aanbod valpreventie.
		1.1.4. Kinderen maken gebruik van het aanbod binnen de aanpak Kind naar gezonder gewicht.
		1.1.5 Volwassenen maken gebruik van het aanbod Gecombineerde Leefstijlinterventie Volwassenen.
	1.2 We verstevigen team sociaal.	1.2.1 We werken integraal.
		1.2.2 Percentage vragen welke beantwoord wordt met specialistische zorg neemt af.
	1.3 We verstevigen de sociale basis.	1.3.1 Het aanbod in de sociale basis is verbreed.

4-jaar doel	Jaardoel 2025	Resultaat/KPI
2. Meer inwoners doen actief mee aan de samenleving.	2.1 We implementeren de wettelijke taak tot de opvang van nieuwkomers.	2.1.1 De wettelijke taak tot de opvang van nieuwkomers en spreiding locaties is geïmplementeerd en geborgd in beleid en uitvoering.
		2.1.2 Aantal te realiseren en gerealiseerde plekken is op koers.
	2.2 We zorgen voor een inclusieve samenleving met ruimte voor diversiteit.	2.2.1 Uitvoeren herijkte inclusieagenda.
		2.2.2 Een georganiseerde Regionale Regenboogconferentie in West Betuwe.
	2.3. We versterken de inzet van de sociale basis.	2.3.1 Een positieve score ten opzichte van het landelijk gemiddelde voor langdurige sociale eenzaamheid.
		2.3.2 Er is een campagne gestart ter bevordering van de bewustwording van wat eenzaamheid is.
3. Meer inwoners wonen langer passend thuis.	3.1 We implementeren en borgen de aanbevelingen uit de woonzorgvisie.	3.1.1 We starten met de uitvoering van het uitvoeringsprogramma Wonen en Zorg.
	3.2 We geven nadere invulling aan het Regioplan beschermd wonen en maatschappelijke opvang.	3.2.1 We hebben regionale afspraken gemaakt.

4. Financiële uitgangspositie 2025

We presenteren hier de financiële uitgangspositie van de exploitatie (huishoudboekje).

Overzicht exploitatie

In onderstaand overzicht laten we de stand van de begroting 2025 en verder zien na verwerking van het financieel effect van de eerste bestuursrapportage 2024.

	<i>Bedragen x 1.000 euro</i>			
	2025	2026	2027	2028
	Saldo	Saldo	Saldo	Saldo
Saldo voor eerste bestuursrapportage 2024	242	-1.865	-2.916	-3.686
Effect eerste bestuursrapportage 2024	-1.614	1.734	1.817	1.819
Saldo en vertrekpunt Perspectiefnota 2025	-1.373	-130	-1.099	-1.867

Herstel plan Sociaal domein

In onderstaand overzicht zijn de contouren van de tekorten op de Jeugdzorg en WMO opgenomen. Ook verwerkten we de verwachte kosten die het herstelplan met zich meebrengt.

	<i>Bedragen x 1.000 euro</i>			
	2025	2026	2027	2028
	Saldo	Saldo	Saldo	Saldo
Voorlopig effect Herstelplan Sociaal domein				
Totaal saldo perspectiefnota inclusief nieuw beleid	-2.164	-1.069	-2.053	-2.839
Hogere uitgaven Jeugdzorg/WMO	-2.100	-1.900	-1.500	-1.200
Kosten herstelplan Sociaal domein	-1.147	-1.147	-1.147	-1.147
Saldo inclusief effecten herstelplan Sociaal domein	-5.412	-4.115	-4.700	-5.186

5. Nieuw beleid

a. Nieuw beleid – Structureel

In het besef dat elke euro voor nieuw beleid de opgave voor de bezuinigingsmaatregelen vergroot, hebben wij nadrukkelijk gekeken of het nieuw beleid noodzakelijk is voor de basisinfrastructuur, de leefbaarheid en het klimaat in West Betuwe. We stellen de volgende structurele nieuw beleidsvoorstellen voor:

		<i>Bedragen x 1.000 euro</i>			
Nr	Omschrijving nieuw beleid	2025	2026	2027	2028
1	Bovenregionale inkoop Essentiële Functies Jeugdhulp (Lumpsumkosten)	65	65	65	65
2	Navolging intentieovereenkomst fusie vv Beest/rvv Rhelico	52	52	52	52
3	Veerdiensten	160	160	160	160
4	Programma Civiele kunstwerken 2025-2034	217	247	252	259
5	Dienstverlenende aanpak jaarwisseling	23	23	23	23
6	Informatiesysteem - Veiligheidsinformatieknooppunt Ondernijning	25	25	25	25
7	Beleids- en beheerprogramma begraafplaatsen 2025-2029	-51	-52	-53	-54
8	Jongerenwerk	120	182	182	182
9	Uitbreiding formatie uitvoering leerplicht	75	75	75	75
10	Kunstgras MVV '58	58	58	58	58
11	Uitvoeringsplan Nota Evenementen	47	47	47	47
12	Programma Bomen 2025-2034	-	57	68	80
13	Versterken muziekonderwijs	-	-	-	-
14	N327 Geldermalsen Oost	-	-	-	-
15	Additionele kosten projecten IHP	-	-	-	-
Totaal		791	939	954	972

1. Bovenregionale inkoop Essentiële functies Jeugdhulp (Lumpsumkosten)

De 7 Gelderse Jeugdregio's (hierna: G7) kopen gezamenlijk Essentiële Functies Jeugdhulp in. Het gaat om schaarse functies die beschikbaar moeten zijn voor het gehele bovenregionale gebied. Essentiële Functies zijn integrale hoog-specialistische zorgvormen voor kwetsbare kinderen en hun gezinnen en/of netwerk. Het gaat om meervoudige en complexe zorgvragen. Gemeenten moeten deze voorzieningen hebben, maar zijn zelf te klein om het goed en efficiënt in te richten.

2. Navolging intentieovereenkomst fusie vv Beesd en rvv Rhelico

In 2022 ondertekenden de twee voetbalverenigingen een intentieovereenkomst met de gemeente ten einde de voorgenomen fusie te ondersteunen. Juridisch fusie vindt plaats medio 2024. Navolging van de intentieovereenkomst betekent het verplaatsen van het kurk filled kunstgrasveld van locatie sportpark Boutenstein naar sportpark Molenzicht.

3. Veerdiensten

Het Provinciale verenfonds is leeg. Bij een negatieve exploitatie kregen de veerdiensten uit dit fonds een financiële bijdrage. Nu moeten de (beide oever-) gemeenten financieel bijdragen. Voor 2024 is hiervoor incidenteel geld gevraagd. Het was onduidelijk of en hoeveel de provincie Gelderland zou gaan bijdragen. Nu dit inzicht er is, dienen beide gemeenten ook hun financiële bijdrage voor meerdere jaren op orde te hebben om de veerdiensten in de vaart te houden. Zonder deze bijdragen stoppen de recreatieve en utilitaire veren. Vooral de utilitaire veerdienst Brakel-Herwijnen is belangrijk voor de leefbaarheid en bereikbaarheid van onze dorpen. Ondanks dat recreatieve veren een ander belang dienen, is hier een (beduidend lagere) financiële bijdrage noodzakelijk. Door deze bijdrage verwachten we alle veren financieel te steunen waar nodig.

4. Programma Civiele kunstwerken 2025-2034

Om grip te krijgen en te houden, om sturing te geven aan de duurzame instandhouding en om hier voldoende budget beschikbaar voor te hebben is het "Programma civiele kunstwerken gemeente West Betuwe 2025 – 2034" opgesteld. Hiermee is invulling gegeven aan de harmonisatie van het civiele kunstwerkenbeheer van de voormalige gemeenten Geldermalsen, Neerijnen en Lingewaal.

5. Dienstverlenende aanpak jaarwisseling

De jaarwisseling is een jaarlijks terugkerend festijn. Er is structureel een bedrag in de begroting opgenomen. In 2023 kozen we voor een meer dienstverlenende aanpak door het toezicht te intensiveren. Deze extra toezichthouders moesten worden ingehuurd. Deze vernieuwde aanpak is door de kernen positief ontvangen en de politie heeft aangegeven dat het de rustigste jaarwisseling ooit was. Daarom wordt voorgesteld om de aanpak jaarwisseling voort te zetten en is het advies het bedrag structureel met 23.000 euro te verhogen naar 70.000 euro (55.000 euro voor jaarwisseling / 15.000 euro voor schades/vernielingen).

6. Informatiesysteem – Veiligheidsinformatieknooppunt (ondermijning)

Om zicht te krijgen en te behouden op ondermijning gerelateerde activiteiten, personen (inclusief zorg- en veiligheidscasulistiek) en bedrijven, zetten we in op informatie-gestuurd werken met als doel ondermijning effectiever aan te pakken. Daarvoor is het nodig om te investeren in een informatiesysteem (structurele last) en in de implementatie van het informatieknooppunt (incidentele last).

7. Beleids- en beheerprogramma begraafplaatsen 2025-2029

Door het vaststellen van het Beleids- en beheerprogramma begraafplaatsen kunnen inwoners en nabestaanden vertrouwen op:

- verzorgde en goed onderhouden begraafplaatsen;
- voldoende capaciteit voor begraven/asbestemmingen;
- een nette en verzorgde begrafenis en/of asbestemming tegen een betaalbaar tarief;
- een goede begraafplaatsadministratie.

Op deze wijze kunnen inwoners en nabestaanden hun dierbaren op een waardige wijze herdenken.

8. Jongerenwerk

In 2023 en 2024 hebben de jongerenwerkorganisaties een incidentele impuls ontvangen vanuit een motie van de Raad. Vanaf 2025 zijn deze incidentele middelen niet meer beschikbaar. We zien veel positieve effecten door de impuls op het jongerenwerk. We willen de uitbereiding van het jongerenwerk structureel inbedden in het bredere preventieperspectief. Met deze extra middelen zetten we in op coaching van meer jongeren en de thema's online leefwereld, mentale weerbaarheid en veiligheid. In 2025 financieren we een deel van de middelen (62.000 euro) vanuit het GALA. Na 2025 is deze financiering zeer onwaarschijnlijk door een forse mindering in beschikbare middelen vanuit het GALA. In het overzicht nieuw beleid verrekenden we deze dekking reeds op het bruto bedrag van 182.000 euro.

9. Uitbreiding formatie uitvoering leerplicht

In november 2023 diende Regio Rivierenland het verzoek tot uitbreiding formatie leerplicht in, om aan te sluiten bij de nieuwe landelijke norm van het Rijk. De leerplichtproblemen zijn toegenomen, zodat preventief werken noodzakelijk is.

10. Kunstgras MVV '58

Het aantal leden van de voetbalvereniging neemt toe, onder andere als gevolg van toestroom vanuit De Plantage. Met het omvormen van het natuurgrasveld naar een kunstgrasveld neemt de bespeelbaarheid van de velden met 1000 uur per jaar toe. Dit voorkomt een ledenstop voor nieuwe inwoners en jonge nieuwe leden.

11. Uitvoeringsplan Nota Evenementen

De evenementen in West Betuwe zijn belangrijk voor maatschappelijke verbinding en willen we zo goed mogelijk faciliteren. Het belang voor het faciliteren van evenementen wordt onderstreept in het Coalitieakkoord. In het College Uitvoeringsprogramma is dit voornemen verder uitgewerkt en daarbij is als actie opgenomen om een Nota Evenementen op te stellen. Met de uitvoering van deze nota willen we bijdragen aan gezonde evenementen die hun waarde voor onze gemeente kunnen blijven vervullen.

12. Programma Bomen 2025-2034

Het Programma bomen 2025-2034 is een nieuwe visie en werkwijze voor onze bomen. Met dit programma dragen we bij aan de opgaves en ambities uit onze Omgevingsvisie en de Lokale Adaptatie Strategie (LAS). Ook geven we invulling aan de Landelijke maatlat voor een groene, klimaatadaptieve gebouwde omgeving. We behouden onze bomen en gaan nieuwe bomen planten voor verkoeling. We zorgen voor goede groeiruimte voor onze bomen. Het inhoudelijke voorstel komt na de zomer in de raad.

13. Versterken muziekonderwijs

Conform de aangenomen motie zochten we een structurele oplossing voor de versterking van het muziekonderwijs. Met deze middelen versterken we het muziekonderwijs. Het geld is bestemd voor de muziekscholen en verenigingen, de scholen en Welzijn West Betuwe. Hiervan bekostigen zij de muzieklessen voor kinderen, zowel binnenschools als (deels) buitenschools. De gevraagde middelen à 30.000 euro worden gedekt uit de onderuitputting binnen het cultuurbudget. Derhalve geven we dit nieuwe beleid budgetneutraal weer.

14. N327 Geldermalsen Oost

Als gevolg van de ontwikkeling van Hondsgemet Noord, de woonwijk de Plantage en het bedrijven terrein Hoge Weide is aanpassing van de ontsluitingen noodzakelijk. We gebruiken de komende periode om een business case uit te werken voor de financiering van het geheel. Er is reeds 4,6 miljoen euro dekking, waardoor we dit onderzoek budgetneutraal kunnen uitvoeren.

15. Additionele kosten projecten Integraal Huisvestingsplan Onderwijs (IHP)

In het IHP 2021-2032 zijn in de middellange en lange termijn agenda nog zeven projecten voorzien. In het IHP is beschreven dat het bedrag enkel de normvergoeding voor nieuwbouw betreft, op basis van het toen verwachte aantal leerlingen.

Er zijn additionele kosten die bij het opstellen van het IHP niet bekend waren, omdat deze afhankelijk zijn van de concrete invulling van het project. (bijv. sloopkosten, boekwaarden, tijdelijke huisvesting, te hanteren ambities en de precieze omvang van gebouw). Deze zijn afhankelijk van de te maken keuzes. Daarom is besloten dat er per project een projectvoorstel komt en we op basis daarvan het daadwerkelijk benodigd krediet aanvragen.

In de komende twee jaar starten we twee projecten waar deels de additionele kosten globaal in beeld zijn gebracht. Deze kosten bedragen incidenteel 1.350.000 euro. Vooralsnog lossen we dit budgetneutraal op binnen het IHP.

b. Nieuw beleid – Incidenteel

We stellen de volgende incidentele nieuw beleidsvoorstellen voor:

		<i>Bedragen x 1.000 euro</i>			
Nr	Omschrijving nieuw beleid	2025	2026	2027	2028
1	Programma Wonen		944	944	944
2	Transitievisie Warmte 2.0	250			
3	Uitvoeringsplan Nota Evenementen	36	16	8	
4	Implementatie Wet Bibob en informatieknooppunt ondermijning	125			
5	Programma Bomen 2025-2034 (voordeel)	-500			
Totaal		-89	960	952	944

Toelichting nieuw beleid Incidenteel

1. Programma Wonen

Om de geambieerde versnelling van de woningbouw te ondersteunen stellen we geld beschikbaar om de uitvoeringskracht van de ambtelijke organisatie te vergroten. We kunnen daarmee lopende harde en zachte woningbouwinitiatieven beter faciliteren richting realisatie en nieuwe sneller oppakken.

2. Transitievisie Warmte 2.0

Om in het juiste tempo een aardgasvrije gebouwde omgeving te realiseren is het doel om tot 2030 het verbruik van aardgas met 20 procent te verminderen. Dit kan alleen worden bereikt met een intensievere inzet vanuit de gemeente. Ook is het onvermijdbaar, omdat inwoners stappen willen zetten in aardgasvrije woningen, waar een regierol voor de gemeente ligt. Het uiteindelijke doel is in 2050 een aardgasvrije gemeente te zijn. Wij starten een onderzoek naar (alternatieve) vormen van energieopslag (zoals aquathermie) in onze gemeente. Hier liggen kansrijke initiatieven in Enspijk en Geldermalsen. Vooruitlopend op de 'Transitievisie warmte' die ter besluitvorming in de raad voorligt in november 2024 stelt de raad voor 2025 in deze perspectiefnota in eerste instantie 250.000 euro beschikbaar. Daarmee kan in 2024 de voorbereiding gestart worden van de uitvoering in 2025. Het gaat om werkzaamheden die nodig zijn om te komen tot een aardgasvrij West Betuwe. Onder andere het opstellen van wijkuitvoeringsplannen voor Enspijk en Geldermalsen (inclusief bepaling op welke wijze met andere partners samengewerkt wordt). Dit is aanzienlijk lager dan het gevraagde budget van 1.000.000 per jaar voor de komende vier jaren, waarbij uitgegaan was van een warmtetransitie op alle onderdelen (collectieve en individuele warmte-oplossingen, bedrijventerreinen, etc.). Dit bedrag geldt als aanvulling op de reeds door het Rijk beschikbaar gestelde (tijdelijke) middelen tot en met 2025, die bestemd zijn voor alle activiteiten in de energietransitie (isolatiemaatregelen, netcongestie, RES-samenwerking, etc).

3. Uitvoeringsplan Nota Evenementen

Dit betreft de incidentele lasten die het uitvoeringsplan Nota Evenementen met zich meebrengt. Voor verdere toelichting verwijzen we naar punt 11 van het nieuw beleid – structureel.

4. Implementatie Wet Bibob en informatieknooppunt ondermijning

Om zicht te krijgen en te behouden op ondermijning gerelateerde activiteiten, personen (inclusief zorg- en veiligheidscasuïstiek) en bedrijven, zetten we in op informatie-gestuurd werken met als doel of effectiever ondermijning aan te pakken. Daarvoor is het nodig om te investeren in een informatiesysteem (structurele last) en eenmalig een impuls geven aan de implementatie van het project Bibob (incidentele last).

5. Programma Bomen 2025-2034

Dit betreft het incidentele voordeel dat het programma Bomen 2025-2034 met zich meebrengt. Voor verdere toelichting verwijzen we naar punt 12 van het nieuw beleid – structureel.

6. Financieel fit West Betuwe

Incidenteel nieuw beleid

Het incidentele nieuwe beleid dekken we vanuit de Algemene reserve. Deze heeft nog voldoende ruimte om dit op te vangen. In totaal halen we uit de Algemene Reserve 2.767.000 euro voor het incidentele nieuwe beleid over de jaren 2025-2028.

Structureel nieuw beleid

Na verwerking van het structurele nieuwe beleid ziet het financieel perspectief er als volgt uit:

Structureel		<i>Bedragen x 1.000 euro</i>			
Financieel perspectief	2025	2026	2027	2028	
	Saldo	Saldo	Saldo	Saldo	
Voorlopig saldo en vertrekpunt Perspectiefnota 2024	-1.373	-130	-1.099	-1.867	
Nieuw beleid structureel	-791	-939	-954	-972	
Totaal saldo financieel perspectief Perspectiefnota 2025	-2.164	-1.069	-2.053	-2.839	

Het resultaat van deze perspectiefnota is een negatief meerjarensaldo over de jaren 2025 en verder. In hoofdstuk 2 gaven we al aan dat we zorgen hebben over de financiële effecten van de nieuwe financieringsystematiek, de extra besparingen voor de jeugdzorg en de uitvoering van de grote opgaven waarbij structurele middelen ontbreken.

Doorkijk kosten Jeugdzorg/WMO en herstelplan Sociaal domein

		<i>Bedragen x 1.000 euro</i>			
Voorlopig effect Herstelplan Sociaal domein	2025	2026	2027	2028	
	Saldo	Saldo	Saldo	Saldo	
Totaal saldo perspectiefnota inclusief nieuw beleid	-2.164	-1.069	-2.053	-2.839	
Hogere uitgaven Jeugdzorg/WMO	-2.100	-1.900	-1.500	-1.200	
Kosten herstelplan Sociaal domein	-1.147	-1.147	-1.147	-1.147	
Saldo inclusief effecten herstelplan Sociaal domein	-5.412	-4.115	-4.700	-5.186	

Het financiële probleem van West Betuwe staat niet op zichzelf, veel gemeenten ervaren tekorten als gevolg van een gewijzigde bekostigingssystematiek door het Rijk en te weinig middelen om de taken op met name de Jeugdzorg en WMO te kunnen uitvoeren.

Het wettelijk kader is dat gemeenten een structureel sluitende begroting moeten hebben. Dat betekent dat minimaal het eerste en het laatste jaar van de meerjarenbegroting sluitend moeten zijn. Op dit moment wordt tijdelijk een niet sluitende meerjarenbegroting door de Provincie en BZK toegestaan. En is het mogelijk om incidentele dekkingsmiddelen in te zetten. Maar deze middelen zijn eindig en we kunnen niet afwachten tot de reserves leeg zijn en het Rijk niet over de brug komt, want dat zal uiteindelijk leiden tot een onder toezichtstelling door de Provincie. In totaal namen 302 gemeenteraden, waaronder de raad van West Betuwe, onlangs een motie 'Zonder geld geen gemeenten' aan.

Begrotingsadvies 2025-2028 VNG

Op 1 maart bracht de VNG een ledenbrief uit met daarin een het eerste begrotingsadvies voor de begroting 2025-2028. Vanwege de onzekerheid over de ontwikkelingen op de korte termijn, heeft de VNG ervoor gekozen om een advies te geven in 2 delen. Dit eerste advies roept op eventuele ombuigingen nog niet in gang te zetten, maar wel zo goed mogelijk in kaart te brengen en geeft daarvoor de nodige tips en achtergrondinformatie. We hopen dat de informatie in deze brief behulpzaam is in het gesprek over de ombuigingen tussen raad en college.

Het tweede deel van het advies voor de meerjarenbegroting 2025-2028 volgt kort na de meicirculaire, tenzij er eerder een nieuw kabinet aantreedt. Op het moment van opstellen van deze perspectiefnota hebben wij het advies nog niet ontvangen.

Samenvatting van het advies van de VNG:

- Stel een reële begroting op. Dat zal leiden tot een tekort vanaf 2026, waardoor ombuigingen noodzakelijk zullen zijn.
- Bereid ombuigingen voor waartoe in uw gemeente besloten zal worden indien de korting van € 3 miljard vanaf 2026 niet wordt teruggedraaid of verzacht. Breng deze zo goed mogelijk in kaart, maar zet ze nog niet in gang.
- Presenteer deze gevolgen financieel én inhoudelijk zo scherp mogelijk.
- Betrek daarbij het advies van de Taskforce Taken en Middelen, die aangeven vooral te focussen op taken in medebewind. We realiseren ons dat dit voor elke gemeente een eigen afweging vraagt, die tot andere keuzes kan leiden.
- Beschrijf in ieder geval de 5 meest significante ombuigingsmaatregelen, hun consequenties en het taakveld dat daarmee geraakt wordt.

Begrotingscirculaire Provincie Gelderland

De Provincie Gelderland stuurde ons in mei de begrotingscirculaire 2025. In deze circulaire geeft de Provincie aan waarop zij de gemeentelijke begrotingen gaan toetsen. Relevante passages voor de begroting 2025 zijn:

1. Is uw begroting in 2025 niet structureel en reëel in evenwicht? Zorg er dan voor dat dit evenwicht op tijd wordt hersteld in de meerjarenraming, uiterlijk in 2028.
2. Door de daling van de algemene uitkering vanaf 2026 presenteren veel gemeenten een niet (structureel) sluitende meerjarenraming (2026 en 2027) bij de begroting 2024. Misschien geldt dit ook voor uw gemeente. Wij hebben als toezichthouder een onafhankelijke rol. Wij beoordelen uw begroting op basis van het wettelijke criterium van structureel en reëel evenwicht. Uw begroting 2025 moet dus structureel en reëel in evenwicht zijn als het laatste jaar van de meerjarenraming 2026-2028 dat niet is.

Aanpak sluitende meerjarenbegroting

Binnen het project zoeken we naar oplossingen om de meerjarenbegroting sluitend te krijgen en de algemene reserve op peil te houden. De zoekrichtingen gaan over verlagen of voorkómen van uitgaven, verhogen van inkomsten, inzet van subsidies en vrijval van reserves en incidentele budgetten. Ook bereiden we samen met de raad een afwegingskader voor voor het maken van de keuzes. De definitieve keuzes worden door de raad gemaakt.

Zeer recent werd het hoofdlijnenakkoord van de kabinetsformatie bekend. Uit dit hoofdlijnenakkoord blijkt dat het standpunt van het demissionaire kabinet over de afschaffing van de opschalingskorting wordt geaccepteerd, maar lijken er op voorhand geen andere middelen voor het oplossen van het financieel ravijn beschikbaar te komen. Daarom omvat dit project zowel de begroting 2025 als de begroting 2026 en sluiten we aan op het advies van de VNG.

Afwegingskader

De auditcommissie biedt het afwegingskader ter besluitvorming aan de gemeenteraad aan voor de vergadering van 9 juli 2024.

In beeld brengen maatregelen

Wij brengen op dit moment de maatregelen in beeld waarmee de begroting op orde kan worden gebracht. Het gaat om maatregelen, gericht op het verlagen van de uitgaven, verhogen van de inkomsten en het opschonen van reserves. Om de gemeenteraad voldoende keuzemogelijkheid te bieden, zoeken we naar een totale omvang van de maatregelen van minimaal tweemaal het op te lossen tekort. De inventarisatie verwachten wij medio juni 2024 af te ronden, zodat deze ruim voor de raadsvergadering van 9 juli beschikbaar is. Wij nemen in het overzicht van de maatregelen alvast het nog vast te stellen afwegingskader op.

Vervolgproces na de perspectiefnota

Na de richtinggevende uitspraken door uw raad over de perspectiefnota inclusief het nieuwe beleid en het afwegingskader werken wij de meest kansrijke maatregelen verder uit ten behoeve van de begroting. Bij het vaststellen van de begroting 2025 maakt uw raad dan de definitieve keuzes.

7. Risico's

Voor het overzicht van de risico's en de ontwikkeling van het risicoprofiel verwijzen wij naar de Jaarrekening 2023 en de Eerste bestuursrapportage 2024. Bij de Begroting 2025 actualiseren we de risico's en verwerken we dit in het risicoprofiel.

8. Financiële samenvatting

Exploitatie

Na verwerking van de voorstellen nieuw beleid uit hoofdstuk 4 ziet het financieel meerjarenperspectief van de exploitatie er als volgt uit:

Incidenteel

Bedragen x 1.000 euro

Financieel perspectief	2025 Saldo	2026 Saldo	2027 Saldo	2028 Saldo
Nieuw beleid incidenteel	89	-960	-952	-944
Dekking vanuit de Algemene Reserve	-89	960	-952	-944
Totaal saldo nieuw beleid Incidenteel	0	0	0	0

Structureel

Bedragen x 1.000 euro

Financieel perspectief	2025 Saldo	2026 Saldo	2027 Saldo	2028 Saldo
Voorlopig saldo en vertrekpunt Perspectiefnota 2025	-1.373	-130	-1.099	-1.867
Nieuw beleid structureel	-791	-939	-954	-972
Totaal saldo financieel perspectief Perspectiefnota 2025	-2.164	-1.069	-2.053	-2.839

Doorkijk kosten Jeugdzorg/WMO en herstelplan Sociaal domein

Bedragen x 1.000 euro

Voorlopig effect Herstelplan Sociaal domein	2025 Saldo	2026 Saldo	2027 Saldo	2028 Saldo
Totaal saldo perspectiefnota inclusief nieuw beleid	-2.164	-1.069	-2.053	-2.839
Hogere uitgaven Jeugdzorg/WMO	-2.100	-1.900	-1.500	-1.200
Kosten herstelplan Sociaal domein	-1.147	-1.147	-1.147	-1.147
Saldo inclusief effecten herstelplan Sociaal domein	-5.412	-4.115	-4.700	-5.186

Bijlagen

A. Nieuw beleid – (Deels) niet gehonoreerd

We stellen voor het volgende aangevraagde nieuwe beleid (deels) niet te honoreren, zolang er vanuit het Rijk geen extra middelen beschikbaar worden gesteld:

		<i>Bedragen x 1.000 euro</i>			
Nr	Omschrijving nieuw beleid	2025	2026	2027	2028
1	Uitvoeringsprogramma Woonzorgvisie	50			
2	Uitvoering Transitievisie Warmte 2.0	750	1.000	1.000	1.000
3	Uitbreiden budget schuldhulpverlening	30	30	30	30
4	Verduurzamen monumenten	30	30	30	30
5	Cliëntondersteuning	23	23	23	23
6	Toezicht en handhaving fietsenstalling station Geldermalsen	34	34	34	34
7	Uitvoeringsplan Nota Evenementen	58	58	58	58
8	Doorontwikkeling ondermijning en complexe zorg- en veiligheidscasuïstiek	95	195	195	195
	Totaal	1.070	1.370	1.370	1.370

Toelichting nieuw beleid (deels) niet gehonoreerd

1. Uitvoeringsprogramma Woonzorgvisie

De woonzorgvisie geeft de beleidsrichting aan en de prioriteiten (thema's) waar we de komende jaren aan werken. Deze woonzorgvisie is daarmee een aanvulling op de woonvisie 2020-2030 en sluit aan bij de speerpunten uit het Coalitieakkoord 2022-2026, zoals het behouden van voorzieningen en het investeren in sociale kracht, ontmoeting, leefbaarheid en mobiliteit en kerngericht werken.

2. Uitvoering Transitievisie Warmte 2.0

Voor inhoudelijke toelichting verwijzen we naar punt 2 van het nieuw beleid – incidenteel.

3. Uitbreiden budget schuldhulpverlening

Bij steeds meer ondernemers is er sprake van problematische coronaschulden. Hierdoor kunnen ondernemers niet meer aan hun betalingsverplichtingen voldoen. Deze toename is ook zichtbaar in West Betuwe. Om de schulddienstverlening voor ondernemers te borgen, is het noodzakelijk dat er voldoende financiële middelen zijn. Momenteel zijn er geen structurele middelen om deze dienstverlening voort te zetten.

4. Verduurzamen monumenten

Het subsidiëren van het verduurzamen van beschermde monumenten in het kader van energiebesparing en verduurzaming van beschermd erfgoed. De subsidie wordt een nieuw onderdeel van de subsidieverordening onderhoud monumenten 2017 Geldermalsen/West Betuwe. In de gemeente staan 719 beschermde monumenten.

5. Cliëntondersteuning

De gemeente is wettelijk verplicht om onafhankelijke cliëntondersteuning aan haar inwoners aan te bieden. Dit levert MEE Gelderse Poort via een subsidierelatie. De overeenkomst Wmo vertrouwenspersoon met Zorgbelang eindigt op 31 december 2025. Het beroep op beide diensten neemt toe. Dit leidt tot een structurele kostenstijging.

6. Toezicht en handhaving fietsenstalling station Geldermalsen

Toezichthouders en Boa's zijn bevoegd om handhavend op te treden op grond van de APV als fietsen hinderlijk of gevaarlijk staan geparkeerd. Tot heden wordt twee keer per jaar de stalling 'schoongeveegd' door de boa's in samenwerking met de Buitendienst. Om de nieuw opgeleverde fietsenstalling schoon, heel en veilig te houden, wordt geadviseerd om het toezicht te intensiveren naar 18 uur per week (ma t/m vrijdag met in de ochtend 2 uur en eind van de dag 1,5 uur). Daarnaast moet een fietsdepot worden opgezet.

7. Uitvoeringsplan Nota Evenementen

Voor inhoudelijke toelichting verwijzen we naar punt 11 van het nieuw beleid – structureel. Het gevraagde bedrag verlagen we met 58.000 euro. Kanttekening hierbij is dat hiermee de CUP-ambities niet geheel gerealiseerd kunnen worden.

8. Doorontwikkeling ondermijning en complexe zorg- en veiligheidscauistiek

Voor inhoudelijke toelichting verwijzen we naar punt 6 van het nieuw beleid – structureel en punt 4 van het nieuw beleid – incidenteel. Met het deels honoreren van het nieuwe beleid zal niet volledig aan de CUP-ambities kunnen worden voldaan.